

VINERI · 17 APRILIE 2015 · ANUL LXV NR. 16

FOAIA

1951 100 ANI

românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

www.foaia.hu / foaia@foaia.hu

**Editorial: În robia rețelei
Îndemn pentru a merge la biserică
Învierea Domnului la românii din Ungaria**

CALENDAR ORTODOX

20 aprilie, luni, 1) Sf. Teotim, Ep. Tomisului; Cuv. Teodor Trihina; Sf. Ap. Zaheu
21 aprilie, marți, Sf. Sfințit Mc. Iulian; Sf. Mc. Alexandra, împărăteasa; Sf.
Mc. Filipia

22 aprilie, miercuri, Sf. Teodor Sicheotul, Ep. Anastasiopolei; Sf. Ap. Natanail
(Dezlegare la pește)

23 aprilie, joi, 1) Sf. M. Mc. Gheorghe, Purtătorul de biruință

24 aprilie, vineri, 1) Sf. Ier. Mărt.: Ilie Iorest și Sava, Mitr. Transilvaniei; Sf. Ier.
Iosif Mărt. din Maramureș;

Sf. Mc. Pasicrat și Valentin din Durostorum; Cuv. Elisabeta (Dezlegare la pește)

25 aprilie, sâmbătă, Sf. Ap. și Ev. Marcu; 1) Cuv. Vasile de la Poiana Mărului

26 aprilie, duminică, Sf. Mc. Vasile, Ep. Amasiei; Sf. Glafira. Duminica a III-a după
Paști (a Mironosițelor);

Curiozități românești

Săptămâna Luminată care urmează imediat Duminicii Paștelui păstrează în credința populară românească o serie de obiceiuri. Conform tradiției creștine, în aceste zile credincioșii sunt supuși la numeroase restricții.

Prin învierea Domnului Iisus Hristos din morți, cei din popor cred că Raiul se deschide tuturor sufletelor reținute în prinsoarea iadului începând de la Adam și până la venirea Mântuitorului și rămâne deschis de la înviere până la Duminica Tomii. *Lunea* din Săptămâna Luminată poartă numele de *Lunea Albă*. Fiind prima zi după Duminica Paștelui, este considerată ziua în care se deschid porțile Raiului și ale iertării, astfel că orice persoană care moare în această zi nu mai trece prin Judecata de Apoi. Tradiția spune că trebuie să stropești casa cu agheazmă și să dai de băut la rude.

Marțea din Săptămâna Luminată se mai numește și *Marțea Albă* și este impusă drept zi nelucrătoare. Nu se spală, nu se calcă, nu se face curat. Femeile din multe zone rurale dau de pomană în această zi pasca rămasă de la Paște și vin roșu.

Miercuria din Săptămâna Luminată poartă numele de Sfânta Mercurie. Bărbații se duc să muncească la câmp, însă femeile au interdicție. Conform tradiției, nu e bine a munci de „nunta șoarecilor”. Asta ar însemna să aduci rozătoarele în casă și să te lipsești restul anului de bucate pe masă.

Joia din Săptămâna Luminată mai e numită și *Joia Verde*, o zi în care se cinstesc holdele, grădinile și grânele. Cine muncește în această zi aduce asupra casei nenorocul, seceta și dăunătorii în livezi. „*Joia Rea*”, cum mai este denumită această zi, cere un ritual al morților. 44 de găleți cu apă sunt cărate de o persoană, 2 lumânări se aprind la toate cele 4 capete, iar apa astfel „sfințită” se varsă apoi în fântâna din curte.

Vinerea din Săptămâna Luminată poartă numele de *Vinerea Scumpă* sau *Fântănița*. Este sărbătoarea Izvorului Tămăduirii. *Vinerea Scumpă* este în contrast direct cu *Vinerea Neagră* sau *Vinerea Mare*, de dinaintea Paștelui. Legende spun că Maica Domnului a construit o fântână care avea apă doar în *Vinerea Scumpă*, căci apa era dătătoare de viață.

București

Proiecte din Ungaria sprijinite de DPRRP

Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni din cadrul Ministerului Afacerilor Externe de la București a anunțat, pe 7 aprilie, publicarea rezultatelor sesiunii de finanțare ianuarie 2015. În cadrul acestei sesiuni au fost înregistrate un număr de 671 cereri de finanțare; 140 de cereri au întrunit punctajul de minimum 25 de puncte și au fost aprobate spre finanțare; 334 de cereri nu au întrunit punctajul necesar; iar 197 de cereri nu au fost admise în etapa de evaluare și selectare, fiind declarate neeligibile.

Listele aprobate și respinse sau neeligibile ale românilor din Ungaria sunt următoarele:

Proiecte aprobate: – Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria – *Organizarea celui de al XXV-lea Simpozion Internațional* (21.125 Ron cu 26 puncte).

– Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria – *Școala de vară „Alexandru Mocioni”, la Moneasa* (49.600 Ron cu 32 puncte)

– Editura Noi, Editura de Presă și Carte Românească – *„Limba mea maternă”* (49.500 Ron cu 32 puncte)

Proiecte respinse: – Asociația Femeilor Ortodoxe Române din Budapesta

– *Întâlniri culturale pe Dunăre. Croazieră pe Dunăre, Budapesta – Szentendre* (18.60 puncte)

– Biserica Baptistă Maghiară – *Dotarea fanfarei Bisericii Baptiste Române din Micherechi cu instrumente muzicale de suflat* (22.80 puncte)

– Institutul de Cercetări al românilor din Ungaria) *Editarea și redactarea publicațiilor anuale Simpozion, Izvorul și Lumina* (17.00 puncte)

– Editura de Presă și Carte Românească *Cronica Nonprofit SRL – Presa românească pentru întărirea identității etnice și culturale a românilor din Ungaria*

(17.40 puncte).

Proiecte neeligibile: – Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria – *Susținerea funcționării corului românesc Pro Musica din Jula* (Nu respectă cerințele obligatorii pentru completarea cererii de finanțare).

Eventualele contestații privind rezultatele procesului de evaluare și selectare a proiectelor pot fi transmise către MAE – DPRRP până pe 17 aprilie 2015, în conformitate cu prevederile Ghidului de Finanțare, prin poștă cu confirmare de primire, prin email (pe adresa dprp@mae.ro) sau pot fi depuse direct la registratura MAE – DPRRP.

Sesiunea a doua de finanțare la DPRRP

Miercuri, 8 aprilie, ministrul delegat pentru relațiile cu românii de peste hotare, *Angel Tîlvăr*, a anunțat organizarea celei de-a doua sesiuni de finanțare pentru anul 2015 de către Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni din cadrul Ministerului Afacerilor Externe. „Dorim ca un număr cât mai mare de asociații să beneficieze de finanțarea nerambursabilă acordată de către statul român, așadar am hotărât organizarea, în acest an, a unei noi sesiuni de finanțare pentru proiectele mediului asociativ românesc de pretutindeni”, a precizat oficialul român. Totodată, a fost decisă prelungirea termenului până la care pot fi depuse contestațiile legate de sesiunea de finanțare ianuarie 2015, prin stabilirea datei de 17 aprilie inclusiv.

Poza săptămânii

Bucuria tradițiilor pascale, la Jula

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Pomenirea lui Emanuil Gojdu la Budapesta

Potrivit unei tradiții mai vechi de douăzeci de ani, în a 2-a duminică după praznicul Învierii Domnului, în duminica Sfântului Apostol Toma, comunitatea românilor din Budapesta se îndreaptă spre cimitirul de pe calea Kerepesi, pentru a aduce omagiu marelui mecena al românismului din Ungaria și Transilvania, Emanuil Gojdu. Duminică, 19 aprilie, după săvârșirea Sf. Liturghii și a Litiei mici pentru morți, care începe la ora 10.00, în capela românească de pe strada Holló, preoții împreună cu credincioșii și reprezentanții diplomației române în capitala Ungariei vor participa și la o slujbă de pomelnic la monumentul funerar al familiei lui Emanuil Gojdu din Panteonul Național. Evenimentul are

loc în organizarea Parohiei ortodoxe române de la Budapesta și a Autogovernării

românești din sectorul VII al capitalei.

A.B.

EDITORIAL

În robia rețelei

Până acum 10 ani, dacă cineva ne-ar fi cerut să dăm atâtea informații personale, poze și tot felul de detalii despre noi, câte postăm de bună voie zilnic pe rețelele de socializare, mai ales pe Facebook, am fi spus că persoana respectivă este indiscretă sau că avem de-a face cu un securist. Ce mare noroc avem că studentul de la Harvard, Mark Zuckerberg a inventat, în 2004, rețeaua de socializare Facebook pe care a făcut-o accesibilă pentru toată lumea din 2006. Acum nu mai trebuie să căutăm securiști și agenți acoperiți în jurul nostru, pentru că ne descoperim noi singuri, fără să ne-o ceară nimeni. Securității nu mai trebuie să urmărească pe nimeni pe stradă sau să ne asculte telefoanele, este suficient să stea toată ziua la un calculator și să afle de acolo tot ce vrea despre noi. Ca orice invenție modernă, rețelele de socializare au bineînțeles și o latură bună, dar dacă le folosim fără un autocontrol serios pot deveni o capcană din care greu putem scăpa nevătămați.

Ce este Facebook? Nu cred că mai există cineva care nu știe, deoarece pe stradă, în metrou, în pauza de masă sau acasă, dimineața, la amiază, seara și noaptea, milioane de oameni de pe tot globul butonează, postează, share-uiește și dă like-uri pe telefoane deștepte sau la calculatoare. Este plin Facebook-ul de exhibiționiști, care se pozează în tot felul de situații, pe patul de spital, în fața oglinzii din baie, săpând prin grădină, alții își pun poze de ecograf cu fătul din burta viitoare mame sau împărtășesc informații uneori jenante. Unii se cuplează, alții divorțează din cauza sau chiar pe Facebook. Unii trăiesc o viață „virtuală” foarte intensă, cu mii de prieteni pe care niciodată nu i-au văzut față în față, dar discută cu ei zilnic, își beau împreună dimineața cafeaua virtuală, apoi fac cumpărături online, eventual se uită la un film împreună, adică în același timp, după care îl dezbat tot online. În realitate, însă, fiecare stă acasă, în cămăruța lui întunecoasă, la calculatorul său, și nu se aude nicio vorbă umană, numai țâcănitul claviaturii. În lumea virtuală orice este posibil.

Aceste rețele de socializare sunt benefice până atunci când ele sunt folosite pentru a transmite informații culturale sau științifice, informații care ajută la dezvoltarea intelectuală. Când Facebook a ajuns să ne stăpânească viața personală în cursul întregii zile, când nu mai contează că suntem la școală sau locul de muncă, la slujba din biserică sau în patul de spital, simțim o mâncărime în vârful degetelor ca să ne verificăm mesajele de pe telefon și să ne numărăm like-urile primite la pozele afișate, am devenit deja dependenți de acesta. Cei mai expuși acestui pericol sunt persoanele mai sensibile, copiii și tinerii.

Nicio dependență nu este sănătoasă. Ca la orice, și la rețelele de socializare trebuie să știm să păstrăm un echilibru. Nu poate fi mai important sau mai autentic un prieten virtual din Brazilia decât părinții, fratele, sora sau vecinul de lângă noi. Problema cea mai mare în legătură cu Facebook-ul este că pierdem foarte mult timp cu el, în loc să stăm liniștiți citind o carte bună sau la o cafea și o prăjitură discutând cu prietenii ore în șir. Și nici măcar dacă facem acest lucru la o cafea de la poalele Turnului Eiffel să nu avem mâncărime în vârful degetelor să ne pozăm cafeaua sau să ne facem un selfie ca să-l putem posta cât mai repede pe Facebook. Pe lângă pierderea de timp, Facebook ne umple memoria cu lucruri absolut banale și nefolositoare.

Atenție! Acest articol va fi postat și pe pagina de Facebook a revistei noastre. Citiți-l repede, meditați dacă avem dreptate sau nu, dar apoi închideți-vă calculatorul și citiți o carte bună sau mergeți să vă bucurați de frumusețile primăverii.

Eva Șimon

Expoziția „Ingo Glass: Forme și culori în spațiu”, la ICR Budapesta

În ziua de 21 aprilie, de la ora 19.00, Institutul Cultural Român Budapesta organizează la sediul său din strada Izsó nr. 5, vernisajul expoziției intitulată „Ingo Glass: Forme și culori în spațiu”, în prezența artistului plastic Ingo Glass și a criticului și istoricului de artă P. Szabó Ernő.

Expoziția va cuprinde lucrări de artă plastică realizate de sculptorul Ingo Glass, documente din cariera artistică a acestuia și

fotografii de arhivă care rememorează momente importante din viața sculptorului, precum și întâlnirea cu personalități din diverse domenii din întreaga lume.

Ingo Glass, sculptor și istoric de artă originar din Timișoara, absolvent al Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj, stabilit în Germania din 1979, este una dintre personalitățile artistice ale neoconstructivismului. Este unul dintre fondatorii

Muzeului de Artă Vizuală din Galați.

Dintre expozițiile mai recente amintim:

2015 Germania – Galeria „M Beck” a Muzeului Römer din Schwedenhof

2014–2015 Ungaria – „Művészeti Malom” din Szentendre

2014 România – Complexul Muzeal Județean Bistrița-Năsăud

2013 Elveția – Galeria „il Tesoro”

2011 Ungaria – Muzeul Vasarely

2007 Polonia – Muzeul de Artă Radom

2004 Rusia – Muzeul Național de Artă Contemporană din Moscova

2003 Franța – Muzeul Chateau din Montbeliard; Australia – Galeria Națională din Canberra

2002 Ungaria – Muzeul de Arte Frumoase; Italia – Muzeul Gilardi

2000 Olanda – Muzeul de Artă Constructivistă și Concretă Mondriaanhuys; SUA – Galeria „Alex” din Washington (alături de Günter Grass)

Expoziția de la ICR Budapesta va fi deschisă publicului în perioada 21 aprilie – 21 iunie.

Învierea Domnului la românii din Ungaria

Praznicul Învierii Domnului a fost un nou prilej de sărbătoare și pentru românii ortodocși din Ungaria, care au participat în număr mare la slujbele săvârșite în bisericile lor.

În noaptea Învierii, pe 12 aprilie, Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria, a săvârșit Slujba Învierii, urmată de Sfânta Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur, la Capela Românească din Budapesta, împreună cu un sobor format din preoții slujitori pr. protosinghel David Pop, superiorul Așezământului Monahal Românesc „Sfântul Ioan Botezătorul” și pr. Marius Maghiaru, protopop de Budapesta. Ca de fiecare dată, slujba Învierii a fost precedată de o amplă procesiune în jurul Curților Gojdu, în care funcționează și Capela Românească, beneficiind și de această dată de sprijinul forțelor de ordine, care au asigurat desfășurarea procesiunii în condiții normale. Slujba propriu-zisă a cuprins citirea Evangheliei Învierii, la intrarea în imobilul care găzduiește Capela, urmată de troparul „Hristos a înviat” împreună cu Stihirile Paștilor, potrivit rânduielii și de un cuvânt de binecuvântare rostit de Ierarh, care a subliniat importanța Praznicului Învierii Domnului, a credinței și a Bisericii Ortodoxe în viața Poporului Român, după care a fost continuată cu Utrenia Învierii și Sfânta Liturghie, în interiorul Capelei, la care s-au și împărtășit mai mulți credincioși. La finalul slujbei, Ierarhul a făcut, de asemenea, sfințirea pâinii care în popor se numește Paști, a ouălor, brânzei, cărnurilor și a celorlalte prinoase, după care a avut loc și o agapă comună.

Tradiția slujirii Sfințelor Paști la Budapesta a împlinit 10 ani de la inaugurarea sa, din anul 2005, a fost făcută la început, pentru 2 ani, de către Preasfințitul Părinte Sofronie, actualmente Episcopul Oradiei și a fost continuată de Preasfințitul Părinte Episcop Siluan până în ziua de astăzi, având în vedere și faptul că la Budapesta, în capitala Ungariei, numărul credincioșilor români care participă la slujba Învierii este mai mare decât în alte părți.

Pentru a împărtăși bucuria și binecuvântarea pascală și altor credincioși, PS Siluan a asistat și la Sfânta Liturghie săvârșită în Catedrala Episcopală din Iula de către pr. paroh Teodor Marc și pr. Visarion Tuderică, rostind și aici un cuvânt de învățătură și de binecuvântare. La finalul slujbei, ca de fiecare dată, un grup de elevi de la Școala Generală Românească din Iula, îndrumați de învățătoarea Eva Sabău, au prezentat și o foarte frumoasă serbare de Paști, fiind răsplătiți cu dulciuri, după care toți credincioșii au fost invitați la o agapă frățască în curtea Episcopiei, unde au cionit cu Ierarhul câte un ou roșu, potrivit tradiției.

După amiază, PS Siluan, împreună cu alți clerici de la Catedrală și din împrejurimi, a săvârșit și Slujba Vecerniei din Ziua Sfințelor Paști, numită „A Doua Înviere”, atât la biserica romano-catolică din Șercad, cât și la Catedrala Episcopală din Iula, care a încheiat practic slujirile din ziua de Paști. La Șercad evenimentul a fost organizat de Ioan Tat, președintele Autoguvernării Românești Locale și s-a bucurat și de prezența domnului dr. Mokán István, primarul Șercadului și a altor oficialități.

Slujba Sfintei Învieri și Sfânta Liturghie, la ore diferite, au fost săvârșite, de asemenea, în toate bisericile aparținând Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, în această zi de Mare Praznic care este sărbătoarea Sfințelor Paști, informează Biroul de Presă al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria. (Imagini în pag. a 12-a)

Rectificare

În partea a doua a interviului cu pr. Visarion s-au omis două greșeli, s-a scris: „Și așa, fără țintă, sunt, nu numai tinerii, ci până la urmă, **toți creștinii**”. Corect este: „Și așa, fără țintă, sunt, nu numai tinerii, ci până la urmă, **și unii creștini**”.

A doua greșală: „Și atâta vreme cât ne **rugăm** de Hristos, Care este Izvorul libertății, n-avem cum să fim liberi”. Varianta corectă este: „Și atâta vreme cât ne **rupem** de Hristos, Care este Izvorul libertății, n-avem cum să fim liberi”.

Lupta tânărului de a ține pasul cu vremurile (3)

Îndemn pentru a merge la biserică

Astăzi vedem prea puțini tineri care să meargă la biserică cu bucurie. Unii sunt duși de părinți, bunici sau, la sfârșit de an școlar, de profesoară. Tinerii nu vin la biserică pentru că nu văd rostul acestui lucru. Ei spun că se poate trăi și fără biserică și nu trebuie criticați pentru această viziune. La foarte mulți, nici părinții lor nu merg la biserică și, evident, nu i-au învățat de mici cele de trebuință despre Dumnezeu. De ce e bine să mergem la biserică? Ne sfătuiește pr. Visarion Tuderică, secretar eparhial la Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria și profesor de religie la școala din Micherechi în ultima parte a interviului cu tema „Lupta tânărului de a ține pasul cu vremurile”.

– Dacă copilul a fost crescut fără Dumnezeu, dacă a învățat că se poate trăi și fără Dumnezeu, evident că la maturitate se va întreba ce rost are mersul la biserică. Și atunci, părinte, vă întreb, de ce mergem noi la biserică?

– Înainte de a răspunde la întrebarea „De ce mergem noi la biserică?” aș vrea să răspund la întrebarea de ce NU mergem noi la biserică? Nu mergem la biserică pentru că nu am prea înțeles problema păcatului strămoșesc, cu un fruct din care Adam a gustat acum câteva mii de ani, cu iertări dificile și cu un iad care se golește după moartea lui Hristos. Dar am uitat esențialul: Hristos a venit nu în vizită, nu ca un extraterestru, ci a venit să rămână între noi, să ne dăruiască ce are El mai de preț ca Om: Trupul și Sângele Său. Or, tot ce am spus până acum poate fi cuprins într-un singur cuvânt: „Liturghie”.

De ce nu mergem la biserică? Pentru că nu înțelegem că fără Liturghie nimeni nu va descoperi pe Hristos, nu va ști ce e rugăciunea sau postul, nu se va mântui în final. De ce?

Ar fi cel puțin două motive. Mai întâi, pentru că Hristos nu e o teorie, ci e Dumnezeu făcut Om. Iar apoi se pune în vedere și răspunsul omului, dragostea și jertfa lui, a omului, ca răspuns la dragostea și jertfa lui Dumnezeu, lui Hristos.

De ce nu mergem la biserică? Pentru că nu înțelegem că Liturghia e „momentul” în care eu nu mai sunt un simplu om, ci un om în fața lui Dumnezeu, dar ca să înțelegem această treabă să acceptăm că biserica e mai mult decât ziduri, că sfinții pictați pe pereți sunt și ei prezențe vii, că îngerii inundă atmosfera slujbei, că Maica Domnului este mai mult decât o icoană interesantă, că încă mai sunt preoți care varsă lacrimi văzând și simțind ceea ce lumea nu mai vede și nu mai simte.

De ce nu mergem la biserică? Pentru că nu înțelegem că acel simplu „Doamne miluiește” repetat de zeci de ori în cadrul Liturghiei, și care de multe ori ne plictisește, spune totul despre Cel ce iubește și despre cel ce a rănit acea iubire. Creștinul merge la biserică și înțelege că iarăși a căzut într-o prăpastie a păcatului, a uitării de Dumnezeu și a deznădejdiei și, din această prăpastie, el strigă, el urlă, dacă e nevoie, după mila lui Hristos.

Și acum... de ce mergem la Biserică? Ca să facem un troc, un schimb, un târg cu Dumnezeu. Părintele Zaharia Zaharou spune că „atunci când în Liturghie

aducem Domnului Sfintele Daruri, o bucată de pâine și puțin vin în potir, niște daruri aparent neînsemnate, ele devin foarte prețioase pentru că în ele noi toți ne punem toate darurile noastre, toate stările dumnezeiești ale inimii, toată viața noastră. Și spunem lui Dumnezeu prin gura preotului slujitor, dar și prin glasul inimii noastre: „Ale Tale dintru ale Tale, Ție Ți aducem de toate și pentru toate”. Și Dumnezeu face la fel. Ca răspuns la ofrandele noastre, El le umple cu viața Sa, cu harul Sfântului Duh, și ne spune, din nou, prin gura celui care ne reprezintă, preotul slujitor: „Sfintele Sfinților!”. Adică Sfintele Daruri se dau sfinților. Cu alte cuvinte, în Liturghie avem prilejul să facem un schimb de vieți: între mica și mărginita noastră viață și viața nemărginită și veșnică a lui Dumnezeu. Și vreau să mai adaug și faptul că lumea materială, după cum ne învață Sfinții Părinți, se va sfârși atunci când Liturghia noastră va înceta, dar lumea sufletească a fiecăruia dintre noi se sfârșește atunci când abandonăm Sfânta Liturghie.

Și aș vrea să închei cu un îndemn:

Tineri, care auziți sau citiți cuvintele acestea, povestiți-le părinților și bunicii voștri, luați-i de mână și mergeți la Liturghie, descoperiți bucuria comuniunii cu Dumnezeu, întâlniți-vă cu Hristos și dăruți-i frumusețea copilăriei voastre, entuziasmul tineresc, înfrigurările și bucuriile voastre. Părinți și bunici, care auziți sau citiți cuvintele acestea, povestiți-le copiilor și nepoților voștri, luați-i de mână și mergeți la Liturghie, întâlniți-vă cu Hristos, și dăruți-i viața voastră și a copiilor și nepoților voștri, iar El vă va dăruia viața Lui nemărginită și veșnică. Iar schimbul acesta este întotdeauna în favoarea noastră.

Anca Butar

Proiect realizat din fonduri europene pentru localitățile înfrățite Chitighaz și Socodor

La primăria localității Chitighaz a avut loc, pe 31 martie, o conferință de presă prilejuită de încheierea oficială a unui proiect european în care au fost implicate localitatea Chitighaz în parteneriat cu administrația primăriei Socodor, județul Arad, România. Cele două localități de-o parte și alta a graniței româno-maghiare sunt înfrățite din anul 2010 și au o colaborare bazată pe profesionalism și încredere, aflându-se acum la finalizarea celui de-al doilea proiect comun, fiind parteneri și în cadrul proiectului „Înlăturarea barierelor de tranzit transfrontalier dintre Socodor și Chitighaz”. În cadrul acestuia s-au realizat lucrări de întreținere și reparație a 11 km de drumuri în cele două localități.

Proiectul încheiat pe 31 martie a fost derulat în perioada 03.12.2012 – 30.04.2015 având ca obiectiv „ Protecția mediului prin intermediul investițiilor în rețele de canalizare și a stațiilor de epurare a apelor reziduale în Socodor și Chitighaz” – HURO/1101/023/1.3.3. Proiectul a fost implementat prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România 2007-2013 (www.huro-cbc.eu) și a avut un buget total de 1.999.318,00 Euro, din care 1.610.835,22 Euro finanțati de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională, 227.854,24 Euro co-finanțarea națională a celor două state membre participante în program, Ungaria și România și 160.628,54 Euro contribuția celor doi parteneri din proiect.

În cadrul proiectului, în Socodor, s-a construit o stație de epurare și 5,4 km de canalizare iar în localitatea parteneră Chitighaz s-a modernizat stația de epurare existentă și au fost realizați 5,5 km de canalizare. De asemenea au avut loc o serie de schimburi de experiență între parteneri.

Implementarea proiectului a

contribuit la o dezvoltare comună a comunităților partenere prin reabilitarea zonelor poluate care amenință râurile și apele subterane transfrontaliere. Din punct de vedere economic, proiectul a contribuit la dezvoltarea celor două comune partenere, prin creșterea potențialului economic al zonei, impulsivitatea investițiilor și a perspectivelor de dezvoltare și prin asigurarea infrastructurii pentru agenții economici. Aceste rezultate au asigurat dezvoltarea spațiului rural din cele două țări, Ungaria și România.

Din punct de vedere social, proiectul a contribuit în mod direct la

creșterea calității vieții celor peste șase mii de locuitori din cele două localități cu impact direct asupra stării de sănătate a populației, a situației sociale și economice a locuitorilor din zonă. La conferința de presă a vorbit despre realizările obținute prin acest proiect, primarii celor două localități partenere, primarul gazdă, *Maria Gyuricska Kalcsó* și primarul Socodorului, *Dimitrie Jura*. Au mai fost prezenți: *Zalai Mihály*, președintele Consiliului Județean Bichiș și *Kalapáti Magdolna*, directorul SRL-ului care s-a ocupat de derularea proiectului, primarul localității Aletea, *Pluhár László*, precum și consilieri și manageri de proiect din localitățile Chitighaz și Socodor, dar și mulți localnici. Responsabili de proiect au fost *Ștefania Kiss*, *Eva Nagy* și *Emese Tripon Rákóczi*, cărora primarul localității Chitighaz a insistat să le mulțumească pentru promptitudinea și seriozitatea de care au dat dovadă până acest proiect a ajuns la final. În încheierea conferinței, care s-a desfășurat în sala festivă a primăriei din Chitighaz, a fost tăiată panglica de inaugurare a lucrărilor, după care a avut loc și un mic program cultural al dansatorilor de la școala de artă din localitate și o recepție.

A.B.

Pe scurt...

BICHIȘCIABA

Vineri, 17 aprilie, cu începere de la ora 13.00, membrii Autoguvernării Românești a județului Bichiș se întrunesc într-o nouă ședință. Pe ordinea de zi figurează aprobarea bugetului pe anul 2014, după care ședința va continua cu ușile închise, pentru alegerea asesorilor pentru tribunal.

JULA

Producători de pălincă românească din județul Caraș-Severin și Arad își expun produsele la cea de-a XVI-a ediție a Festivalului Internațional de Pălincă, eveniment desfășurat la acest sfârșit de săptămână, 17-19 aprilie, la Jula. La invitația Consulatului General al României la Jula, la evenimentul internațional vor fi prezenți reprezentanți ai autorităților românești din județul Caraș-Severin, *Ionesie Ghiorghioni*, vicepreședintele Consiliului Județean Caraș-Severin și *Nicolae Ioțcu*, președintele Consiliului Județean Arad.

BUDAPESTA

Pe 21 aprilie, de la ora 19.00, Institutul Cultural Român Budapesta organizează la sediul său din strada Izsó nr. 5 vernisajul expoziției intitulată „Ingo Glass: forme și culori în spațiu”. Expoziția va fi deschisă publicului în perioada 21 aprilie – 21 iunie 2015.

JULA

Catedrala Episcopală „Sfântul Nicolae” din Jula va găzdui duminică, 26 aprilie, începând cu ora 17.00, un concert coral cu ocazia sărbătorilor pascale. Concertul va fi susținut de corul „Pro Musica” din Jula.

BICHIȘCIABA

Autoguvernarea Românească din Bichișciaba organizează pe 8 mai, cu începere de la ora 9.00, o nouă ediție a concursului național de povestire. Conform informațiilor primite de la doamna *Manuela Traciuc*, vicepreședinta autoguvernării românești, concursul se va desfășura în Casa de povești din Bichișciaba, locul tradițional pentru organizarea acestui concurs. La concurs au fost invitați să participe elevi de la toate școlile generale românești și bilingve din Ungaria. Vă vom ține la curent cu viitoarele amănunte, după ședința din 22 aprilie a organizatorilor.

Să ne pregătim împreună pentru bacalaureatul superior!

Arta poetică – este conceptul care definește ansamblul de trăsături care definesc concepția despre viață și lume a unui poet, viziunea sa asupra menirii poetului, definitorie pentru creația lui. Conceptul se poate folosi și pentru a defini mentalitatea specifică a unei epoci.

Literatura română a fost înzestrată cu arte poetice de la C. Conachi („Meșteșugul stihurilor românești”), până la Nichita Stănescu.

O veritabilă ars poetica a romantismului, poate cel mai important manifest poetic din secolul al XIX-lea, se află în *Epigonii* de Mihai Eminescu. În prima parte a amplului poem-manifest, poetul elogiază „zilele de-aur a(le) scripturelor române”, din epocile anterioare, cu „poetii ce-au scris o limbă ca un fagure de miere”, spre a releva, prin antiteză, în partea a doua, epigonismul contemporanilor săi, „simțiri reci, harfe zdrobite, / mici de zile, mari de patimi, inimi bătrâne, urâte, / măști răzând, puse bine pe-un caracter inimic”. Îi vede pe contemporanii săi fără aspirații înalte, fără idealuri, fără credință în ceva, tineri pentru care Dumnezeu este o „umbră” iar Patria este „o frază”. În scrisoarea însoțitoare a poemului-manifest *Epigonii* către Iacob Negruzzi (de la revista *Convorbiri literare*), Eminescu ne încredințează:

„Ideea fundamentală e comparațiunea dintre lucrarea încrezută și naivă a predecesorilor noștri și lucrarea noastră trezită, dar rece... Predecesorii noștri credeau în ceea ce scriu,

cum Shakespeare credea în fantasmеle sale... Comparațiunea din poezia mea cade în defavorul generației noi și – cred – cu drept.”

Eminescu își exprimă concepția despre poezie și în alte creații (*Scrisoarea II, Icoană și privaz, Numai poetul* etc), nu tocmai unitar, ci prin idei răzlețe referitoare la forma estetică sau conținutul poemelor sale.

Tudor Arghezi este autorul mai multor arte poetice: *Testament, Rugă de seară, Incertitudine, Epigrafi, Flori de mucigai, Cuvânt, Poetul necunoscut, Horă de poezi* etc. În deschiderea volumului de debut, *Cuvinte potrivite*, din anul 1927, a pus cea mai interesantă dintre artele sale poetice, *Testament*, un poem esențial pentru întregul său program estetic-literar realist. Valoarea pe care o lasă urmașilor nu este un bun material, ci unul cultural-spiritual, **cartea**. Ea se relevă simbolic în treaptă într-o cunoaștere, în prim-hrisov, prim document „al robilor cu saricile pline de oseminte”, „vărsate”, „transferate” în ființa poetului. Tatăl-poet lasă moștenire fiului nu orice fel de carte, ci cartea-tezaur într-o cunoaștere neamului său țărani săraci de la temelie piramidei sociale, care au urcat «pe brânci», prin „râpi și gropi adânci” treptele istoriei. Rostul cărții, ca mijloc de trecere de la munca fizică la cea culturală, ca salt pe scara evoluției umane, este clar

„Arta poetică” în lirica românească

expus: „Ca să schimbăm, acum, întâia oară, / Sapa-n condei și brazda-n călimară / Bătrânii-au adunat, printre plăvani, / Sudoarea muncii sutelor de ani.”

Cartea, inspirată din existența celor de la baza societății și destinată „urmașilor stăpâni”, nu robi ca până acum, conține „cuvinte potrivite” culese din viața reală a oamenilor simpli, „din graiul lor cu-n demnuri pentru vite”. Arta poetică argehiziană constă în valorificarea, rafinarea, sublimarea elementelor autentice din sfera realității pure, neînfrumusețate, îndeosebi a elementelor ce aparțin apoeticului, urâtului, grotescului:

„Făcui din zdrențe muguri și coroane. / Veninul strâns l-am preschimb în miere, / Lăsând întreagă dulcea lui putere. / Am luat ocară, și torcând ușure / Am pus-o când să-mbie, când să-njure.”

Procesul creației este, în viziunea lui Arghezi, „slovă de foc și slovă făurită”, deopotrivă rod al inspirației și al meșteșugului artistului, pentru a obține „cartea”, cea mai mare valoare testamentară.

La Octavian Goga întâlnim o artă poetică mesianic-poporanistă chiar în „deschiderea” volumului de *Poezii*, publicat în anul 1905 prin poezia *Rugăciune*. Poetul se roagă divinității să-l ajute să exprime în stihurile sale nu propriile patimi, ci durerea neamului său. Latura mesianică e

relevantă de asemenea în *Mărturisiri literare*, din anul 1932:

„Eu, grație structurii mele sufletești, am crezut întotdeauna că scriitorul trebuie să fie un luptător, un deschizător de drumuri, un mare pedagog al neamului din care face parte, un om care filtrează durerile poporului prin sufletul lui și le transformă într-o trâmbiță de alarmă. Am văzut în scriitor un element dinamic, un răscolitor de mase, un revoltat... Am văzut în scriitor un semănător de credințe și un semănător de biruințe.”

Volumul de debut în poezie al lui Lucian Blaga, *Poemele luminii* (1919), se deschide cu o remarcabilă ars poetica a expresionismului, poemul *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*, în care se reflectă ideea faimoasă referitoare la potențarea misterului, exprimată totodată și în registru aforistic în volumul *Pietre pentru templul meu* (din același an):

„Câteodată, datoria noastră în fața unui adevărat mister nu e să-l lămurim, ci să-l adâncim așa de mult încât să-l prefacem într-un mister și mai mare». Rostul cunoașterii „luciferice” este protejarea tainelor vieții, ca tot ce-i neînțeles să capete «ne-nțelesuri și mai mari», atitudine justificată prin iubire: „căci eu iubesc și flori și ochi și buze și morminte”. Enumerarea nu este întâmplătoare, căci conține repere esențiale: floarea –

ca punct inițial, „epifanic”, „primăvară”, sau „vară”, dar și simbol al frumuseții pământești; ochiul – bază a receptării întru reflectare, întru cunoaștere de orizonturi; buzele – „treaptă” a senzorialului, carnalului, dar și Toate sunt simboluri concrete ale misterului universal și exprimă trăirea intensă, în „largi fiori de sfânt mister”, condiție sine qua non a poeziei expresioniste.

În *Operele imperfecte* (1979), Nichita Stănescu a publicat și poezia *Evocare*, surprinzând un aspect fundamental al esteticii liricii sale, chipul decurgerii materiei din Cuvânt. În *Evocare* e vorba despre proaspăt-născuta Poezie, identificându-se în iubirea absolută a protagonistului liric: «Ea era frumoasă ca umbra unei idei – / a piele de copil mirosea spinarea ei...». Două dimensiuni lirico-semantică se evidențiază: cea concretă, descrierea iubitei / Poeziei, palpabilă, corporală, și cea abstractă, a ideii, a umbrei ideii. Desigur, ca și la nou-născut, ființarea poeziei se certifică prin strigăt, dintr-o „limbă moartă”, în numele unei dialectici a viului. În catrenul al doilea suntem atenționați asupra dimensiunilor imponderabile: „ea nu avea greutate”, fiind ca aerul respirat; dar are gust ca sarea atât de „slăvită la ospete de barbari”. E vorba despre un „ospăț al spiritului”, la care se consumă Poezia, „sarea tuturor marilor idei”, poezia cea cu două fețe, una „râzândă” și cealaltă „plângândă”.

Lector Maria Marieta Gavra

Mihai Eminescu

Tudor Arghezi

Octavian Goga

Lucian Blaga

Nichita Stănescu

Cloșca bunicuței de Emilia Plugaru

Bunica are o cloșcă cu zece puișori. Mi-ar place să mă joc cu acești puișori, dar cloșca nu-mi permite. Când mă apropii își umflă penele, cârâie supărată și sunt convinsă că dacă aș încerca să-i „fur” vreun odor – ar sări asupra mea. Doar bunica are voie să-i ia odraslele, să și le pună-n poală, să le mângâie cu mâna. Cloșca mârâie încet „clonc-clonc”, adică ... „fii atentă”, dar nu se supără. Cloșca bunicuței e o mamă foarte grijulie. Ziua-ntreagă aleargă, scormonește, caută ceva gustos pentru odorașele sale. În fiecare dimineață bunica le dă păsut muiat în lapte și cozi de ceapă tăiate mărunt.

– Pentru ca să crească sănătoși, zice ea.

Nici o pasăre din curte nu îndrăznește să stea pe aproape când puișorii mănâncă. Toate știu că mama-cloșcă e în stare să scoată ochii oricui doar pentru un fir de păsut. Bunica povestește că o cloșcă mai grijulie, mai gospodină nu a avut vreodată. Când vine seara, cloșca se apropie de cuptoraș, acolo unde de obicei bunica pregătește cina. O apucă cu clonțul de fustă și bunicuța știe – e vremea să deschidă ușa de la poiețică. Puișorii vor la culcare.

– Acuși, acuși, zice bunicuța. Vin imediat! Să-mi răstorn mămliguța!

Cloșca așteaptă cuminte.

– Cloncăi, cloncăi, o

dezmiardă bunicuța, apoi strigă: La poiată! La poiată! Fugulița la poiată! Hai la mama! Hai la mama! La poiată!

Cloșca cu cei zece puișori merge cuminte în urma bunicii. Și acest lucru se repetă seară de seară.

Într-o după-amiază, eu și bunica am plecat la niște rude din sat. Aveam să ne întoarcem târziu.

– Ioane! I-a strigat bunica pe bunicul. Să nu uiți să deschizi ușa la poiețică! Ca să poată intra cloșca! Ai înțeles, ioane?!

– Am înțeles, mormăi bunicul somnoros, căci mai toată ziua dormea. Cum să uit? De ce să uit? Plecați. Nu se întâmplă nimic cu deșteapta voastră de cloșcă.

Când ne-am întors, pe la miezul nopții – cloșca nicăieri. Bunicul adormise înaintea găinilor. Sărmana bunică. Nu o mai văzusem atât de necăjită.

Ore-n șir am căutat cloșca. Prin ogradă, pe drum, pe sub garduri, peste tot. Degeaba.

– Din pricina ghiujului de moșneag mi s-a prăpădit bunătate de cloșcă, se tot văita bunica. Că amarnic e somnoros. Toată viața atât a știut – să stea tolănit. Eh... Dacă nu o găsesc îl fac pe el cloșcă. Doamne, Doamne... Cloșca mamei, gospodina mamei... O vor mânca dihorii în noaptea asta.

Într-un târziu ne-am lăsat păgubașe. Ne-am dus la culcare. Am intrat în cămăruță, ne-am dezbrăcat, ne-am făcut semnul crucii și eram gata să ne urcăm în pat. Deodată am auzit niște sunete ciudate.

– Ce se întâmplă? am întrebat eu speriată.

Bunica a ridicat un pic cuvertura. Am zărit căpșorul cloștii.

– Clonc-clonc! ne-a salutat ea bucuroasă.

– Vai de mine! a plesnit bunica din palme. Ca să vezi unde s-a ascuns! Nu m-a găsit lângă cuptoraș, nu a găsit ușița deschisă și ce i-o fi dat în gând? Ia să-și ducă ea puișorii la mine în cămară. Gospodina mamei, pasăre deșteaptă! Oare cum or fi urcat scărileăștia mici? Zău, nu pricep...

Încă mult timp bunica a mângâiat cloșca apoi s-a culcat alături de mine și a adormit.

Dimineața, pe la revărsatul zorilor, cloșca și cei zece puișori stăteau cuminți lângă ușă.

– Clonc, clonc, clonc, clonc, nu faceți zarvă! își povățuia ea odraslele. Nu mai e mult... Se trezește bunicuța... Încă un pic. Mai lăsați-o să doarmă...

Serată de binefacere la Bedeu

Casa de Cultură din Bedeu a fost arhiplină în seara zilei de 27 martie, când a avut loc o serată de binefacere. Părinți, bunici și tineri dar și mulți sponsori s-au adunat din Biharkeresztes, Berettyóújfalu, Berettyószentmárton, Esztár, Dobrițan, Chitighaz și Jula, dar și din satul bihorean pentru a urmări spectacolul de binefacere al copilașilor de la grădiniță și al elevilor școlii generale. Programul celor mici a fost întocmit de către educatoarele *Maria Kakócz* și *Ecaterina Leo*, iar elevii ciclului primar au fost îndrumați de către *Maria Jurca* și *Nagy Gáborné*, iar ciclul gimnazial a pus pe scenă un program bogat și variat, ajutați fiind de directoarea *Elena Szilágyi*. În programul cultural au figurat scenete în limba maghiară și română, cântece populare românești și un buchet de strigături sub genericul „Vesellie”. Cei mai mici îmbrăcați în costume de pitici au prezentat un joc de copii cu titlul „În pădurea cu alune” și cântecele „Eu am zece degetele”, „Azi e Grivei mănios”, „Răuștele mele” și „Toba mare sună tare”. Eleva din clasa a opta a școlii generale, *Aneta Buca*, a intrat în program cu un dans individual. Programul cultural s-a încheiat cu o suită de dansuri populare românești în prezentarea micilor dansatori și a echipei de dansuri populare „Doina Bihorului”, instruiți de coregraful *Gheorghe Gros*. Invitații la program s-au bucurat de ornamentele de primăvară pregătite de educatoare, aduse special pentru vânzare. La această acțiune s-au adunat aproape 100.000 de forinți, care vor asigura cheltuielile unei excursii din luna iunie a elevilor bedeuani.

Maria Jurca, Bedeu

Colorați!

Cuvinte ciudate din diferite zone ale României

Musai să știi: 20 de cuvinte ciudate ale ardelenilor, pe care ceilalți români nu le înțeleg

Graiul ardelenesc este unul aparte. Ardelenii vorbesc rar, cumpătat, molcom și doar dacă au cu adevărat ceva de spus. Nu bârfesc și nu le e rușine cu arhaismele și „culoarea” graiului lor. Ți-i drag să-i asculți și să deslușești rostul tradițiilor lor vorbite. Și „musai” să luați aminte.

Regionalismele au dus la dezvoltarea graiului diferitelor zone din România. Ele ocupă locul central în seria ramificațiilor teritoriale și constituie faptele de limbă existente într-o anumită regiune. „În literatura română, regionalismele sunt folosite de scriitori în scop artistic, ele sunt o permanentă sursă de îmbogățire a limbii literare. Utilizarea lor cu măsură și măiestrie este admisă, chiar recomandabilă, dar abundența lor poate dăuna valorii artistice”, susține prof. univ. dr. Dumitru Draica, de la Facultatea de Litere din Oradea.

Pe lângă cuvinte de origine latină, graiul ardelenesc este bogat în cuvinte împrumutate din limba maghiară. Contactul îndelung între cele două popoare a dus la influențe lingvistice reciproce în lexic, și în mică măsură, în formarea cuvintelor. „Începuturile influenței limbii

maghiare datează din secolul al XI-lea.

Elementele lexicale de origine maghiară se împart în: o parte care se întâlnește, exclusiv, în graiurile din Transilvania, și o altă parte care se află pe întreg teritoriul românesc”, susține prof. univ. dr. Dumitru Draica.

Ovid Densușian arată că numărul relativ mare de elemente lexicale maghiare răspândite pe întreg teritoriul lingvistic dacoromân se explică ușor, ținând seama de trecutul istoric al țărilor românești, între populația din Transilvania și cea din Muntenia și Moldova, păstrându-se legături permanente, variate.

Regionalisme din Ardeal

fedeu = capac
bolund = nebun
laibăr = haină țărănească până în talie
gherbevos = fierul de la sobă
cios = paznic de hotar, pădurar
goz = nutreț pentru vite, gunoi
șușorcă = pănușă, foi de știulete
tenchi = porumb
zădie = șorț, catrință
cotătoare = oglindă
chefe = perie
ciont = os
badoc = bidon, vas
budigăi = chiloți
lipideu = cearșaf

cocioane = piftie
bendeu = burtă
cinoș = chipeș, frumos
nialcoș = cochet, elegant
piscoș = murdar

„No!”,
semnul că ardelenii
au nevoie de „hodină”
înainte de a spune ceva.
Curiozitățile graiului
dintre Carpați

Cel mai adesea involuntar, ardelenii strecoară câte un „no!”, cu accent distinctiv unguresc, aproape la fiecare frază. Este semnul – spun lingviștii – că ar avea nevoie de o pauză pentru a gândi în ritmul lor, neevidențiat prin replici rapide.

Nu există, practic, ardelen care să nu folosească, în discuțiile sale, cuvântul (interjecția) „no” (pronunțat aproximativ „noa”). Originile acestei interjecții sunt, potrivit profesorului și scriitorului Ion Pițoiu Dragomir, vechi și, prin prisma pronunțării ei, sunt legate de conviețuirea cu comunitatea maghiară.

„Interjecția marchează o pauză, de care avem nevoie, în vorbire, la momentul respectiv. Este legată, poate, și de psihologia noastră, mai așezată, de oameni calmi, care gândesc mai pe-ndelete, nu neapărat mai încet sau mai prost”, explică profesorul.

Potrivit lui Pițoiu, formarea graiului ardelenesc a urmat, oarecum, același „traseu” cu cel al formării

limbii române. „Limba română s-a format în jurul anului 600, la nord și la sud de Dunăre, din limba latină vorbită – și subliniez vorbită, pentru că, spre exemplu, scriem 80 (optzeci), dar pronunțăm *obzeci* – și din fondul geto-dacic existent. Factorii istorici au determinat izolarea locului în care s-a format limba română, apărând, la sud de Dunăre, dialectele meglenoromân, istroromân și aromân, iar la nord de Dunăre, dialectul dacoromân. Tot factorii istorici au dus la izolarea, în interiorul dialectului dacoromân, a graiurilor – moldovenesc, maramureșean, ardelenesc, muntean...”, precizează el.

În Ardeal, graiul păstrează amprenta puternică a conviețuirii cu comunitatea maghiară, de la care au fost împrumutate cuvinte folosite în limbajul uzual, cu precădere în mediul rural. Graiul ardelenesc se particularizează de celelalte și printr-o serie de diferențe lingvistice.

„Una dintre aceste particularități fonetice este palatalizarea (de la punerea limbii în cerul gurii – pe vâlul palatin) consoanei p, urmată de vocala i sau e. Noi nu spunem pită (la pâine – n.a.), ci spunem *ptită*, și nu spunem picior, că spunem *pticior*”, explică profesorul. Acesta este doar unul dintre cazurile de palatalizare din graiul ardelenesc.

De asemenea, prepoziția conjunctivă *să* devine, în Ardeal, *și* (să apere – *și apere*), iar verbul auxiliar *a voi* se transformă la viitor în formele *oi, îi, a, om, îți și or*.

Graiul din Ardeal se mai remarcă și prin schimbarea unor vocale (cum este în cazul *șade* – *șede*), dar și în adăugarea unor consoane la începutul cuvântului (*odihnă* – *hodină*).

Graiul ardelenilor are și câteva interjecții specifice, pe lângă nelipsitul „no”. Este vorba în special despre „*ioi*” și „*tulai*”, ambele împrumutate și ele de la vecinii maghiari.

(Sursa: *adevarul.ro*)

Oferiți

1%**din impozitul Dumneavoastră
pentru scopuri
românești!****Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria**
Magyarországi Románok Kulturális Szövetsége
19058283-1-04**Fundația Corului Român „Pentru Muzică”**
„Pentru Muzică” Román Kórus Alapítvány
18376146-1-04**Asociația Turistică a Românilor din Ungaria**
Magyarországi Románok Turisztikai Egyesülete
18379187-1-04**Asociația Femeilor Ortodoxe Române
din Budapesta**
Budapesti Román Ortodox Nők Egyesülete
18189089-1-42**Asociația de Păstrare a Tradițiilor
„Gheorghe Nistor”**
„Nyzsator György” Hagymányörző Néptánc
Egyesület (Méhkerék)
18295658-1-04**Fundația „Lucian Magdu”**
„Lucian Magdu” Alapítvány (Battonya)
18370188-1-04**Asociația pentru Românii din Aletea**
Eleki Románokért Egyesület
18390234-1-04**Asociația de Dans a Păstrătorilor
de Tradiții Românești din Aletea**
Eleki Román Hagymányörző Táncegyesület
18382529-1-04**Asociația Culturală Română „Mihai Purdi”**
„Mihai Purdi” Román Kulturális Egyesület
18390416-2-04**Asociația Românilor din Apateu**
Körösszegapáti Románok Egyesülete
18548413-1-09**Asociația Culturală a Românilor din Leta Mare**
Létavértesi Románok Kulturális Egyesülete
19127275-01-09**Asociația Culturală a Românilor din Seghedin**
Szegedi Románok Kulturális Egyesülete
19082088-1-16**Asociația Penticostală Română din Ungaria**
Magyarországi Román Pünkösdi Egyesület
18379936-2-04**Fundația „Pro discipulis—Pentru elevii noștri”**
„Pro discipulis – A tanulókért” Alapítvány
18382378-1-04**Fundația „Homo Ludens”
a grădiniței românești din Julia**
„Homo Ludens” Alapítvány, Gyula
18371062-1-04

Sărbătoarea Paștilor la Micherechi

În cea de a Doua Zi de Paști, luni, 13 aprilie, Preasfințitul Părinte *Siluan*, Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria s-a aflat în mijlocul credincioșilor ortodocși români din Micherechi, săvârșind Sfânta Liturghie Arhierescă împreună cu un sobor format din preotul paroh *Ioan Bun*, singhelul *Visarion Tuderic*, secretarul Eparhial, care predă și orele de religie la școala generală din Micherechi și cei doi Diaconi de la Catedrala Episcopală din Julia. La slujbă au participat foarte mulți credincioși, între care s-au numărat și mulți copii și tineri, iar răspunsurile la strană au fost date cu sensibilitate și profesionalism de o familie de tineri profesori

din România, *Florin* și *Monica Pavel*, din localitatea Socodor, care predau limba română și religie la Colegiul Național Preparandia „Dimitrie Țichindeal” din Arad și la școala gimnazială Pădureni din Chișineu Criș. În cuvântul de învățătură, PS *Siluan* și-a exprimat bucuria pentru numărul mare al credincioșilor și al copiilor prezenți la slujbă în această zi de mare Praznic și a vorbit despre importanța și măreția darului făcut oamenilor prin Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Un element aparte al sărbătorii de la Micherechi l-a constituit sceneta pascală, cu tema „Biruința vieții – Învierea Domnului”, prezentată la final de elevii

claselor I-VIII și pregătită în timpul Postului Mare, sub îndrumarea pr. Visarion Tuderic, în cadrul orelor de religie. Sceneta a fost presărată cu mai multe cântări pascale, învățate de copii împreună cu pr. Ioan Bun. Oaspeților și membrilor din Consiliul Parohial le-a fost oferită și o agapă frățească, din partea Parohiei.

Slujirea de la Micherechi, din cea de a Doua Zi de Paști, a constituit un nou prilej de mare bucurie și binecuvântare, trăite de credincioșii din această importantă localitate românească din Ungaria, la sărbătoarea Învierii Domnului, din Anul Mântuirii 2015.

(Biroul de Presă
al EORU)

Cum a fost ridicată Columna lui Traian, explicat într-un filmuleț animat uluitor

O echipă de artiști animatori de la National Geographic a muncit timp de câteva luni pentru un filmuleț animat de aproape cinci minute pentru a explica construirea Columnei lui Traian, „unul dintre cele mai impresionante monumente care au supraviețuit prăbușirii Imperiului Roman”.

Filmulețul animat a fost publicat pe 25 martie pe contul de Youtube al celor de la National Geographic. Este realizat în tehnica „stop-motion”, un procedeu extrem de migălos, asemănător celor folosite la începutul industriei desenelor animate. Personajele create sunt mișcate manual, cu diferențe infime față de cadrul anterior, iar frame-urile sunt alăturate pentru a reda mișcarea. Pe scurt, povestioara imaginată de artiștii celebrului trust media se referă la un turist ajuns la Roma, curios în privința minunii ingineresti, și care călătorește în timp pentru a vedea cu ochii lui cum a fost construită. Unul dintre cele mai importante izvoare istorice privitoare la geneza poporului român este onorat de expertii National Geographic ca unul de o valoare capitală pentru istoria mondială.

Filmulețul poate fi urmărit aici: www.youtube.com/watch?v=M-FUGaPlhDdM.

Traducerea prezentării făcută de National Geographic este următoarea: „Columna lui Traian este unul dintre cele mai impresionante monumente care au supraviețuit căderii Imperiului Roman, iar cercetătorii încă încearcă să înțeleagă cum a fost construită. Ce bine ar fi dacă am putea călători în timp,

să vedem cu ochii noștri cum a fost ridicată această capodoperă inginerescă. Coloana a fost comandată de Senatul Roman în 113 d.Hr., pentru a-l onora pe Împăratul Traian, care tocmai îi cucerise pe daci, aproape ștergându-i de pe fața Europei. Se crede că arhitectul a fost Apollodor din Damasc, care deja proiectase Forumul lui Traian. Pentru înălțimea de 35 de metri, incluzând pedestalul masiv, columna a necesitat 29 de blocuri de marmură de Carrara, fiecare cântărind între 25 și 77 de tone. Au fost aduse de la o carieră din nordul Romei și transportate pe fluviul Tibru până la șantier. În fiecare bloc au fost cioplite ferestre și scări interioare folosite pentru accesul spre vârful construcției.

O teorie recentă spune că pietrele uriașe erau împinse, după preparare, în interiorul unui lift uriaș, ridicat dintr-un eșafodaj de schelărie. Pentru a putea prinde pietrele în dispozitivul de liftare, meseriașii romani au înfipt pene

de fier ingenioase în marmură. Ulterior, sistemul de scripeți complex era acționat prin tracțiune umană, corelată cu cea a mai multor cai. După ce toate blocurile au fost montate, meșteșugarii au început să lucreze la faimosul basorelief sculptat în lungime de 200 de metri care spune povestea războiului lui Traian cu dacii. Basorelieful se înalță spre vârf în spirală, asemenea unei benzi animate, conținând 156 de scene diferite. Cel mai probabil, a fost pictat inițial, dar n-au rămas dovezi în sensul acesta.

O statuie a lui Traian din bronz a fost plasată în vârf, dar în anul 1588 un papă a înlocuit-o cu statuia Sfântului Petru. Statuia lui Traian și-a pierdut urma pe parcursul istoriei. Mormântul împăratului se află la baza columnei, acolo unde i-a fost depusă cenușa după moarte. Columna lui Traian rezistă de peste 1900 de ani, iar de-a lungul timpului, pe măsură ce simbolurile Romei au dispărut unul câte unul, a rămas să inspire și să fascineze”.

Descoperire arheologică excepțională în Ungaria. Arheologii maghiari admit:

Dacii au locuit actualul teritoriu al Ungariei

Potrivit timisoarastiri.ro, o descoperire arheologică făcută joi, 19 martie a.c., pe șantierul unui drum de centură al localității maghiare Nyíregyháza, dovedește, chiar și pentru istoricii maghiari, că dacii locuiau teritorii mult mai vaste decât actualul spațiu al României.

Agenția de presă MTI informează că, pe parcursul escavarilor de pe șantier, au fost scoase la iveală ruinele unei locuințe. La fața locului au fost chemați specialiștii muzeului „Jósa András”, care au apreciat că este vorba despre o așezare dacică, datând probabil

din secolul al III-lea. Cu mult umor, arheologii maghiari presupun că ar fi vorba despre... fuga dacilor în fața unei agresiuni sarmate, ceea ce este, firește, ridicol. Cum poate cineva crede că o populație care fuge în fața unui agresor se oprește și construiește case???

Revenind la chestiunea serioasă a importanței descoperirii de la Nyíregyháza, pare evident că avem de-a face cu o așezare a dacilor liberi din exteriorul primei provincii Dacia romană, dată fiind perioada probabilă a provenienței artefactelor descoperite.

Este un fapt istoric dovedit și incontestabil că teritoriile triburilor daco-geților se întindeau până cel puțin la Tisa în perioada ocupației romane asupra zonei centrale a fostului regat al lui Decebal.

GLUME

AI GRIJĂ, CE ÎNTREBI...

- Iubitele, iubitele, vine ziua mea, îmi cumperi și mie un telefon nou, îmi cumperi?!
- Păi și celălalt?
- A, celălalt îmi cumpără tabletă!

ȘOFERIȚĂ PE AUTOSTRADĂ

Dacă ești pe autostradă și femeia care conduce mașina din fața ta pornește ștergătoarele deși nu plouă, înseamnă un singur lucru: o să schimbe banda de mers.

FACEBOOK ȘI CLUBUL DE NOAPTE

Într-un club de noapte un tip invită o domnișoară sexy la dans iar când dansul s-a terminat, a sărutat-o pătimaș. Tipa a fugit imediat la masă, și-a scos telefonul din geantă și a început să tasteze ceva foarte rapid. Tipul, surprins, o întreabă:

- Ce s-a întâmplat? Ceva urgent?
- Nu, nu, stai liniștit. Îmi schimb statusul pe facebook.

BĂRBATUL GELOS

Merge un bărbat cu un pistol într-un club și începe să strige:

- Cine s-a culcat cu nevestă-mea?

Nu zice nimeni nimic. Bărbatul mai strigă o dată:

- Cine s-a culcat cu nevestă-mea?!

Începe unul să râdă.

- Ce e așa amuzant?

- Nu ai destule gloanțe.

SPOVEDANIE MODERNĂ

O tânără la spovedanie:

- Părinte, eu am păcătuit...

Părintele o întrerupe:

- Știu, fiica mea ce ai făcut, că suntem prieteni pe Facebook, am văzut poze, am citit ce ai scris pe perete, mi-a fost îndeajuns.

- Și ce trebuie să fac ca să fiu iertată, părinte?

- Să dai like la 10 mănăstiri.

FĂRĂ CURENT?

Wikipedia: Eu știu totul!

Google: Eu am totul!

Facebook: Eu am pe toată lumea.

Internetul: Fără mine sunteți nimicuri.

Electricitatea: Continuați să vorbiți fraierilor.

TV

Te cunosc de undeva!
Sâmbătă, 18 aprilie, ora 20.30,
Antena 1

Show transformărilor totale revine cu cel de-al șaptelea sezon și concurenți nou-nouți! Oana Sîrbu, Alina Eremia, Lidia Buble, Raluca și Denisa Tănase (Bambi), Liviu Varciu, Daniel Iordachioaie, Cezar Ouat, Andrei Ștefănescu și Kamara (Alb Negru) sunt cei zece artiști concurenți care vor face față provocărilor pregătite de ruleta personajelor, la „Te cunosc de undeva!”

Iubire ca în filme

Duminică, 19 aprilie, ora 0.00, Acasă TV
După moartea părinților, Ioana își dedică întreaga viață creșterii surorii ei mai mici, Raluca. Ioana vrea ca sora ei să obțină o diplomă și să nu simtă greutatea vieții de zi cu zi. Filmul ei preferat este Sunetul muzicii, la care se uită ori de câte ori se simte singură și copleșită de probleme, visând cu ochii deschiși la o iubire ca în filme. Pentru a-și permite să plătească școala Ralucai, Ioana începe să lucreze. Nici un sacrificiu nu i se pare prea mare Ioanei pentru că Raluca este cea mai importantă persoană din viața ei, pentru ea e dispusă să facă orice inclusiv să-și sacrifice iubirea...

Străinul

Duminică, 19 aprilie, ora 14.10, TVR 2
Andrei și Lucian, doi elevi în clasa a VIII-a, se împrietenesc în ciuda diferențelor sociale dintre ei, primul fiind fiul unui muncitor, cel de-al doilea fiind fiul unui senator. Andrei ajunge să o cunoască pe Sonia, prietena lui Lucian. Cei doi tineri sunt atrași unul de celălalt dar fata, făcând parte dintr-o familie avută și temându-se de greutățile vieții, nu are sentimente statonice. Idealurile adolescentine ale lui Andrei vor fi canalizate de Gheorghe, unchiul acestuia, un deținut politic care evadase din închisoare, spre participarea alături de forțele patriotice la luptele ce au loc în oraș odată cu retragerea trupelor germane.

O VOCE ROMÂNEASCĂ

Viața și tradițiile românilor din Ungaria

20 APRILIE, LUNI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: De dor și drag – emisiune de muzică populară realizată de Zoe Fuicu (Radio Timișoara) 17.55: Încheiere

21 APRILIE, MARȚI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: BAC 2015 – Subiecte la lb. și lit. română. Prezintă lector Elena Sandu 17.25: Reportaje, interviuri 17.55: Încheiere

22 APRILIE, MIERCURI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.10: Evenimente culturale din vestul României / relatează Agneta Nica 17.20: Clubul suporterilor 17.55: Încheiere

23 APRILIE, JOI (Ștefan Crâsta)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.20: Revista presei 17.30: Serial: Creștinismul de-a lungul secolelor 17.55: Încheiere

24 APRILIE, VINERI (Tiberiu Boca)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.55: Încheiere

25 APRILIE, SÂMBĂTĂ (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 16.15: Evenimente calendaristice 16.30: De dor și drag – emisiune de muzică populară realizată de Daniela Băcilă 17.20: Reportaje, interviuri 17.55: Încheiere

26 APRILIE, DUMINICĂ (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: „În lumea credinței” – emisiune religioasă 17.00: Sinteză știrilor săptămânii 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

Ecranul nostru

miercuri, 22 aprilie, Duna Tv, ora 6.30
Reluare: 22 aprilie, Duna World, ora 12.30

Emisiunea românească televizată vă invită la Budapesta. Numărul credincioșilor ortodocși care vizitează slujbele de la Capela Ortodoxă Română din strada Holló a Capitalei a crescut, în ultimii câțiva ani. Despre viața acestei comunități îl veți auzi pe preotul paroh Marius Maghiaru. În a doua parte a programului vă oferim un montaj de muzică populară.

Realizator: Ștefan Crâsta

Noua adresă a redacțiilor românești de radio și televiziune:

6721 Seghedin, Blv. Kossuth Lajos nr. 29, Tel.: 06-62/549-201

Abonați-vă la E-Foaia la prețul de anul trecut!

„E-Foaia” este varianta electronică a „Foii” tipărite. Cititorii „E-Foii” vor avea avantajul că vor putea citi paginile revistei în color și cu o zi mai devreme decât ceilalți abonați. „E-Foaia” cuprinde și acele articole și fotografii, care în ediția online nu apar.

„E-Foaia” este realizată în format PDF și poate fi citită cu programul gratuit Adobe Reader, cu ajutorul căruia puteți să căutați expresii sau conținuturi, dar puteți și printa toată revista.

Abonamente la „E-Foaia”:

3 luni – 1200 ft

6 luni – 2000 ft

12 luni – 3500 ft

MICA PUBLICITATE

Casă de vânzare în Jula

Casă de vânzare la doar câteva sute de metri de stațiunea termală Jula, într-un mediu plăcut, și curte, în localitatea Jula. Imobilul are living, bucătărie, sufragerie și trei camere, baie, WC și încălzire centrală cu gaz sau cu lemne. În curte sunt clădiri anexe: garaj, un spațiu pentru lemne. Imobilul are 156 mp și este urgent de vânzare, preț informativ 60.000 euro sau 18 milioane de forinți negociabil. Imobilul se află în orașul Jula, pe strada Silva la nr. 5. Mai multe informații la telefon 0036-70/6308407, adresa e-mail: tiberiu.boca@gmail.com.

ADRESE UTILE

REPREZENTANȚE

Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria (UCRU)

5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8
Tel./fax: (+36-66) 463-079
Președinte: *Marius Maghiaru*
E-mail: uniuneaculturala@gmail.com
Website: www.romanul.hu

Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria (AȚRU)

5700 Jula, str. Eminescu nr. 1
Tel., fax: (+36-66) 463-951
Președinte: *Tiberiu Juhász*
E-mail: atru@globonet.hu

MISIUNI DIPLOMATICE

Ambasada României

1146 Budapesta, str. Thököly nr. 72
Tel.: (+36-1) 384-8394
Telefon mobil de permanență: (+36 30) 535 69 12
Vă rugăm să folosiți acest număr de telefon pentru a comunica situații deosebite (ex: accidente, decese, răni, dispariții de persoane), care reclamă urgență - la acest număr de telefon nu se fac programări și nu se furnizează informații consulare.
Ambasador: *Victor Micula*
Website: <http://budapesta.mae.ro>
E-mail: budapesta@mae.ro

Consulatul General al României

6720 Seghedin, str. Kelemen nr. 5
Tel./fax: (+36-62) 424-431, (+36-62) 424-429
Telefon mobil de permanență: (+36 30) 6777 980
Consul general: *Ioan Fodoreanu*
Website: <http://szeged.mae.ro>
E-mail: szeged@mae.ro

Consulatul General al României

5700 Jula, str. Munkácsy nr. 12
Tel.: (+36-66) 465-130
Fax: (+36-66) 465-142
Telefon mobil de permanență: (+36-30) 635-7181
Consul general: *Florin Trandafir Vasiloin*
Website: <http://gyula.mae.ro/>
E-mail: gyula@mae.ro

INSTITUȚII CULTURALE

Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria

5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8
Tel., fax: (+36-66) 463-079
Director: *dr. Maria Berényi*
E-mail: romanintezet@gmail.com
Web: www.romanintezet.hu

Institutul Cultural al României de la Budapesta

1146 Budapesta, str. Izsó nr. 5
Tel.: (+36-1) 383-2693, fax: (+36-1) 383-5345
Director: *Gabriela Matei*
E-mail: romankulturalis.intezet@upcmail.hu
Web: www.icr.ro/budapesta

Institutul Cultural al României Budapesta – filiala Seghedin

6720 Seghedin, piața Dugonics nr. 2.
E-mail: rki.szeged@invitel.hu

Budapesta

Budapesta

Învierea Domnului la românii din Ungaria

Budapesta

Budapesta

Budapesta

Șercad

Jula

Jula

FOAIA
românească
17 aprilie 2015
www.foaia.hu

Săptămânal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Șimon. Colectiv redacțional: Anca Liana Butar, Ana Cioca Czesznak. Editura și redacția: 5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8., CP 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789, E-mail: foaia@foaia.hu, Editor responsabil: Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8. Internet: www.romanul.hu, uniunea@romanul.hu. Tiparul: Schneider Nyomda Kft, 5700 Jula, str. Károly R. nr. 7. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichș și Ciongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cât și prin cec poștal. Abonamentele pe anul 2012: 3 luni 1200 forinți; 6 luni 2400 forinți; 1 an 4800 forinți. Publicația apare cu sprijin de la Fondul de Subvenții al Ministerului Resurselor Umane (Budapesta, Ungaria) și de la Ministerul Afacerilor Externe - Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni (București, România).